

Läkarnas arbetsmiljö i Stockholm

SVERIGES LÄKARFÖRBUND 2023

**Sveriges
läkarförbund**

Den medicinska professionens organisation

För alla läkare under hela karriären

Sveriges läkarförbund är läkarnas professions- och fackförbund med över 57 000 medlemmar. Läkarförbundet har till uppgift att tillvarata medlemmarnas yrkesmässiga, sociala och ekonomiska intressen och verka för en god och värdig anda inom läkarkåren. Förbundets uppgift är också att främja medlemmarnas utbildningsmässiga och vetenskapliga intressen samt arbeta för en ändamålsenlig utveckling av hälso- och sjukvården.

En god arbetsmiljö

En god arbetsmiljö för läkare och övrig vårdpersonal är en förutsättning för patientsäkerhet och en hållbar hälso- och sjukvård. Brister i arbetsmiljö för vårdens medarbetare är därför en allvarlig varningssignal.

Om läkarna uppger att de dagligen tvingas skicka hem patienter, att de plågas av etisk stress och inte får den återhämtning de behöver, så är det inte bara ett arbetsmiljöproblem, utan också en fråga om patientsäkerhet.

När läkare inte hinner med patientarbetet inom sin ordinarie arbetstid, går ned i arbetstid för att man inte orkar arbeta heltid eller till och med helt lämnar yrket, så är det inte bara ett arbetsmiljöproblem, utan ett samhällsproblem.

Som läkare med ansvar för människors liv och hälsa så är det en självklarhet att man gör sitt yttersta. Men det finns alltid en gräns.

Denna rapport är ett sammandrag av resultaten från Läkarförbundets arbetsmiljöenkät 2022 för Stockholm..

Rapporten visar bland annat att:

- **1 av 5 läkare funderar på att helt lämna läkaryrket**
- **4 av 5 arbetar övertid en vanlig arbetsvecka**
- **1 av 5 arbetar deltid på grund av arbetsbelastningen**
- **2 av 5 hinner inte ta rast under arbetsdagen**
- **1 av 5 hinner inte med det direkta patientarbetet inom den normala arbetstiden**
- **1 av 10 har blivit utsatt för hot eller våld under det senaste året**

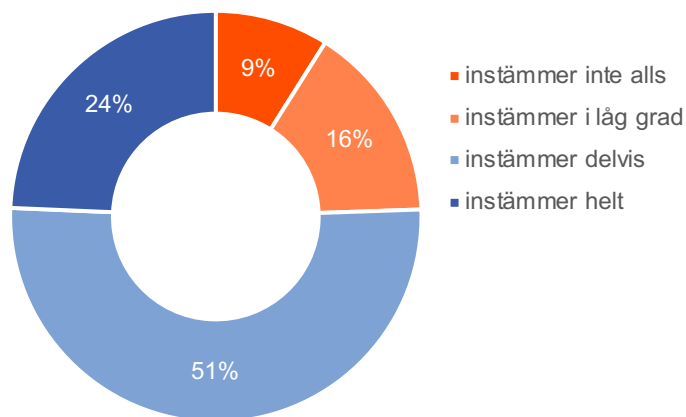
Kort om Läkarförbundets arbetsmiljöenkät

Läkarförbundets arbetsmiljöenkät skickades ut våren 2022 till samtliga medlemmar yrkesverksamma i hälso- och sjukvården, det vill säga 37 521 personer. 15 901 personer svarade vilket ger en svarsfrekvens på 42 procent. I Stockholm var det 3558 som svarade, vilket också gav en svarsfrekvens på 42 procent.

Patienter och kollegor lyfter arbetsmiljön

En fjärdedel av läkarna instämmer helt i påståendet att de har en god arbetsmiljö. Lika många anser att de inte har det. Resten, drygt hälften, instämmer delvis i påståendet att de har en god arbetsmiljö. Resultaten i Stockholm och Sverige är ungefär samma.

Diagram 1: ”Jag har en god arbetsmiljö”

Mest nöjda är läkarna som varken jobbar i primärvården eller på sjukhus. Bland dem instämmer nästan hälften helt i påståendet att de har en god arbetsmiljö. Detta kan jämföras med ungefär 1 av 4 bland sjukhusläkarna, och 1 av 5 bland primärvårdsläkarna.

I fritextsvaren lyfter man kontakterna med patienterna, kollegor och känslan av att göra skillnad för människor, som positiva delar med jobbet.

”Jag trivs otroligt bra, med fantastiska kollegor, världens bästa chef men alldeles för stor arbetsbörda”

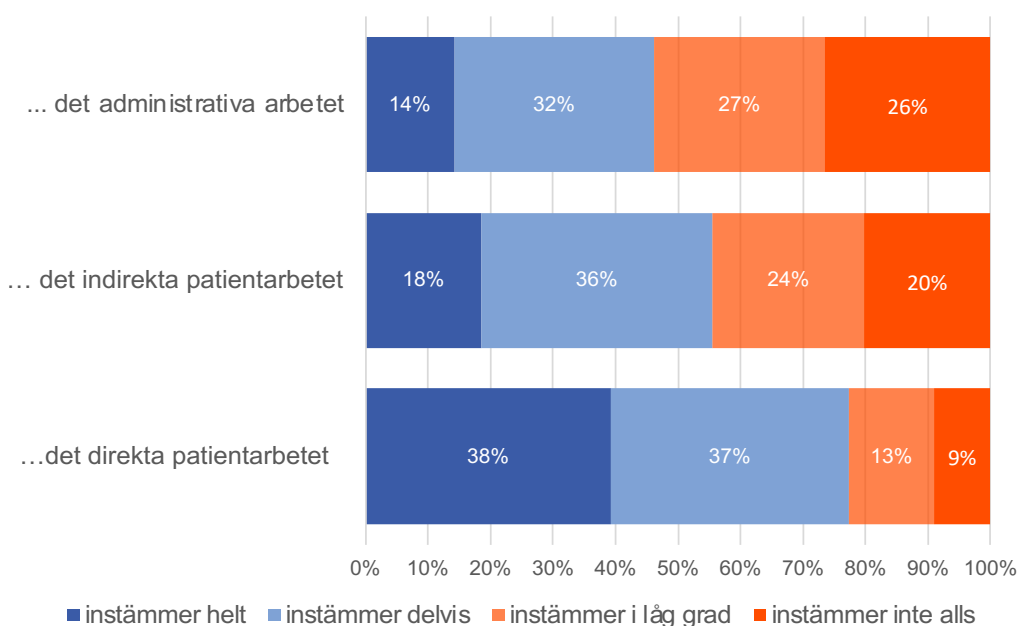
Arbetstiden räcker inte till

Precis som i Sverige i övrigt har läkare i Stockholm svårt att hinna med sina arbetsuppgifter inom ramen för sin normala arbetstid.

1 av 5 läkare uppger att de inte ens hinner med det direkta patientarbetet inom sin normala arbetstid. Värst är det bland läkare i allmänmedicin där 3 av 10 uppger att arbetstiden inte räcker till för det direkta patientarbetet.

4 av 10 läkare uppger att de inte hinner med det indirekta patientarbetet, vilket kan handla om att förlänga recept eller boka in ett återbesök. Hälften av läkarna uppger att de inte hinner med sina administrativa arbetsuppgifter inom sin normala arbetstid.

Diagram 2: "Inom ramen för min normala arbetstid hinner jag ..."

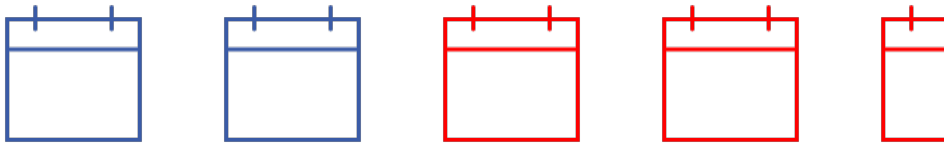
Bristen på tid leder inte bara till långa dagar, utan också svårigheter att få den återhämtning man behöver under sin arbetsdag. 2 av 5 läkare upplever att de inte har möjlighet att ta raster och koppla av ifrån arbetet. I Stockholm är andelen något högre, 45 procent uppger att de inte har möjlighet att ta raster och koppla av från arbetet under arbetsdagen.

2 av 5 läkare upplever att de inte har möjlighet att ta raster och koppla av ifrån arbetet.

4 av 5 arbetar övertid - och ofta gratis

I Stockholm är situationen ungefär samma som i landet i övrigt. Tiden räcker inte till, vilket innebär övertid. 4 av 5 uppger att de arbetar övertid under en genomsnittlig arbetsvecka. 3 av 5 jobbar mellan 1 och 5 timmar övertid, medan 1 av 5 arbetar 6 timmar övertid eller mer.

Läkares övertid motsvarar cirka 4,5 veckor per år, varav 2,5 veckor är gratis för arbetsgivaren.

I genomsnitt arbetar man drygt 3,5 timmars övertid varje vecka. Bara 1,5 av dessa timmar, mindre än hälften, "syns" eftersom man i genomsnitt avstår från att tidsregistrera drygt 2 timmar.

En annan orsak till att läkare arbetar gratis, är svårigheter att få ta ut flextiden. Antingen på grund av att den är helt borttagen eller att den nollas när den kommit upp över en viss nivå

Övertiden motsvarar ca 3 300 heltidstjänster varav gratisarbetet ca 1900 heltidstjänster bland Läkarförbundets yrkesverksamma medlemmar. En annan orsak till att läkare arbetar gratis, är svårigheter att få ta ut flextiden. Antingen på grund av att den är helt borttagen eller att den nollas när den kommit upp över en viss nivå.

"Schemaläggs rutinmässigt mer än 40 timmar per arbetsvecka då vi opererar längre än vår arbetstid. Arbetstid till 16.30, operationstid till 18 och förväntas vara kvar med flex som ersättning, flex som vi aldrig kan ta ut."

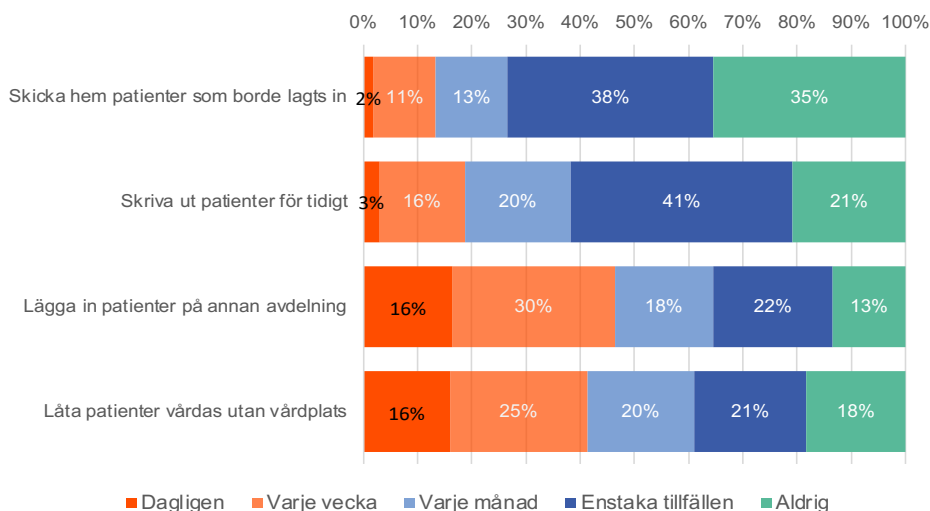
Hälften upplever etisk stress

Etisk stress handlar om den inre konflikt som uppstår när läkarens professionella och etiska kompass inte stämmer överens med vad som är praktiskt genomförbart i den situation läkaren befinner sig i. Hälften av läkarna uppger att de upplever etisk stress. Flertalet uppger organisatoriska orsaker till den etiska stressen. Mest drabbade är primärvårdsläkarna och sjukhusläkarna.

Ett exempel på organisatoriskt problem som syns tydligt i vår enkät är vårdplatsbristen. Bland de cirka 7 000 sjukhusläkare som besvarat enkäten uppger flera att vårdplatsbristen är det värsta arbetsmiljöproblemet.

I Stockholm tvingas 13 procent av läkarna, varje vecka, skicka hem patienter som borde lagts in och 19 procent tvingas, varje vecka, skriva ut patienter för tidigt. Hela 46 procent tvingas varje vecka lägga in patienter på en annan avdelning än den de egentligen hör hemma på, vilket är betydligt högre än snittet i landet. I Stockholm tvingas också 41 procent av läkarna låta patienter vårdas utan vårdplats, det vill säga utan tillräckligt med personal för att vården ska kunna ske på ett tryggt sätt.

Diagram 3: ”Jag har på grund av vårdplatsbrist de senaste 12 månaderna varit tvungen att ...”

”Det känns hopplöst. Ständiga överbeläggningar tär på personalen och leder till sämre vård av patienterna. Det känns som det inte finns några idéer hur man ska lösa detta.”

Oavsett hur vårdplatsbristen hanteras, så leder den till oro bland personalen och i värsta fall vårdskada för patienten.

Även andra läkare, som inte själva behöver skicka hem eller lägga in patienter på avdelning där de inte hör hemma, uppger att vårdplatsbristen påverkar deras arbetsmiljö negativt.

---

1 av 10 har blivit utsatt för hot eller våld

Våld eller hot om våld är aldrig acceptabelt. Trots det har 1 av 10 läkare blivit utsatt för hot eller våld från en patient eller anhörig under det senaste året. Siffrorna gäller både för Stockholm och Sverige som helhet. Värst drabbade är specialister inom rättspsykiatri följt av psykiatri, akutsjukvård och beroendemedicin.

”Jag jobbar inom psykiatrin där hot och våld från patienter tillhör vardagen.”

Ett stort hot mot kompetensförsörjningen

På sikt utgör den bristande arbetsmiljön och den höga arbetsbelastningen ett hot för kompetensförsörjningen i vården. Redan idag arbetar 1 av 5 arbetar läkare deltid på grund av arbetsbelastningen, och 6 procent har varit sjukskrivna på grund av hög arbetsbelastning eller andra brister i arbetsmiljön under de senaste 12 månaderna.

1 av 5 arbetar läkare deltid på grund av arbetsbelastningen

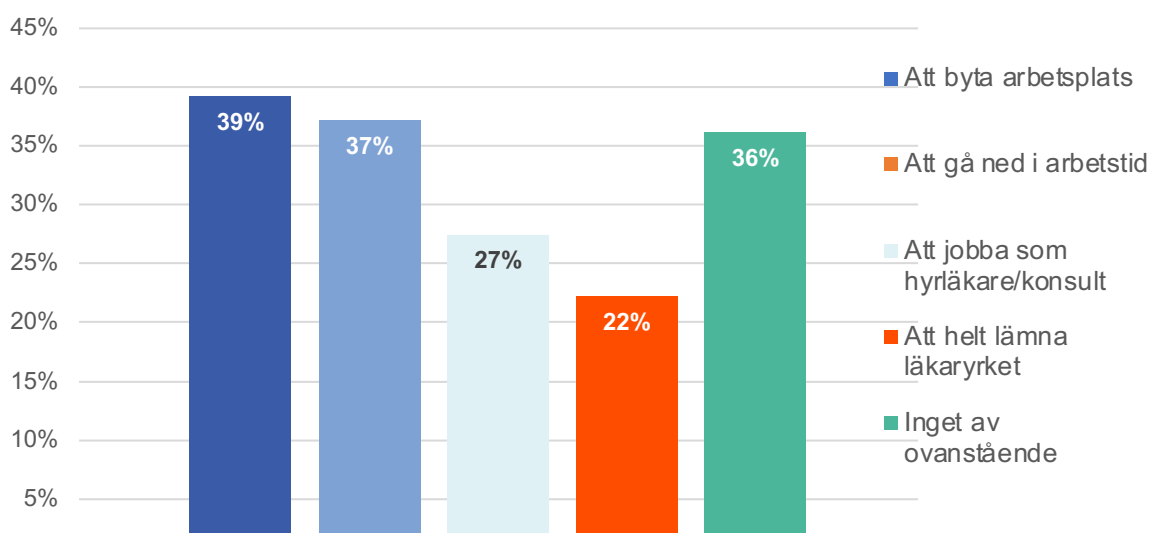

1 av 5 funderar på att lämna läkaryrket helt

En hög arbetsbelastning kan handla om att ha för lite tid för att kunna göra ett bra jobb, eller för att kunna gå hem från jobbet när arbetsdagen egentligen ska ta slut. Arbetsbelastning kan också komma av en hög mental press. Att klara en hög mental press ingår i läkarrollen, men läkare är inte utbildade att lösa organisatoriska misslyckanden i vården, vilket ger en etisk stress som bygger på den redan höga arbetsbelastningen i form av för lite tid.

En allt för hög arbetsbelastning under lång tid ger konsekvenser. 7 av 10 läkare i Stockholm uppger att de på grund av arbetsbelastningen under det senaste året har funderat på att byta arbetsplats, jobba som hyrläkare/konsult, gå ner i arbetstid eller helt lämna läkaryrket. I Sverige är andelen 6 av 10.

Diagram 4: ”Jag har på grund av arbetsbelastningen funderat på att ...”

Var femte läkare funderar på att helt lämna läkaryrket på grund av arbetsbelastningen. Bland juniora läkare är det 1 av 3 som funderar på att helt lämna yrket. Det är mer vanligt bland kvinnor än bland män.

”Allt fler kollegor säger upp sig vilket ökar arbetsbelastningen för de som jobbar kvar. Patientsäkerheten hotas.”

”Det känns hopplöst. Ständiga överbeläggningar tär på personalen och leder till sämre vård av patienterna. Det känns som det inte finns några idéer hur man ska lösa detta.”

Läkarförbundet vill:

- **Läkare ska ges rätt förutsättningar att utöva kärnan i sitt uppdrag.** Det måste finnas tid, även för det icke patientnära arbetet.
- **Läkare ska ha rätt till återhämtning och ett hållbart arbetsliv.** Övertid ska inte vara regel utan ett undantag. Tjänstgöring på kvällstid, liksom beredskap i hemmet måste värderas högre. Läkarna ska ha inflytande över sin arbetstid.
- **Läkare ska ersättas för all arbetad tid.** Förutsättningar måste finnas för att all arbetstid ska kunna registreras korrekt, vara synlig samt följas upp av arbetsgivaren. Flexitid måste gå att ta ut.
- **Alla arbetsgivare måste ha rutiner för att hantera hot och våld.** Rutinerna ska övas praktiskt och allvarliga händelser ska polisanmälas. Den enskilde läkaren ska aldrig själv behöva hantera hotfulla situationer.
- **Utöka antalet AT-, BT- och ST-tjänster.** Det behövs fler specialistläkare för att dels möta framtidens sjukvårdsbehov, dels säkerställa en god arbetsmiljö för vårdens medarbetare. Nationella vårdkompetensrådet har lagt fram en skarp rekommendation om att antalet AT-tjänster i Region Stockholm behöver uppgå till 459 tjänster, vilket innebär en ökning med 179 tjänster.

Arbetsgivarna har ett ansvar för det systematiska arbetsmiljöarbetet och den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (OSA). För att det ska lyckas är ett nära samarbete med Läkarförbundet och dess skyddsombud centralt, liksom utbildning av chefer och medarbetare kring dessa frågor.

Även politiker har ett ansvar för vårdens arbetsmiljö. Det är politiker som fattar beslut om hur vården ska organiseras, antalet vårdplatser och resurser i förhållande till patientunderlag. Om politiker i högre grad involverade professionen i dessa beslut tror vi att besluten skulle leda till en mer hållbar vård.

lakarforbundet.se
Växel 08-790 33 00

Medlemsrådgivningen
- när du behöver råd och stöd kring din anställning
medlemsradgivningen@slf.se
08-790 35 10

Medlemsadministrationen
- när du har frågor om ditt medlemskap
medlem@slf.se
08-790 35 70

#vitaransvar #tryggvard